

Minnesanteckningar från Lokalt blandade nätverk: Anhöriga och SÄBO Tema 2: Anhöriga och genomförande av flytten till SÄBO

Under hösten 2011 inleddes arbetet i nya blandade lokala lärande nätverk inom det prioriterade området ”Anhöriga och Särskilt boende (SÄBO)” i Hässleholm, Berg, Båstad och Örebro. Förevarande sammanställning bygger på minnesanteckningar förda vid tre LBLN-möten med fokus på Tema 2

Bakgrund

Flytten till SÄBO sker vanligtvis mot bakgrund av att socialtjänsten fattar ett formellt beslut som sätts i verket. För både närstående och anhöriga kan själva uppbrottet från det egna hemmet ha föregåtts av väldigt skilda händelseförlopp. För en del sker det plötsligt och chockartat medan det för andra är slutet av en längre period med successiva försämringar hos de närstående. Dessa kan ha krävt ansevärd anhängigvårdande insatser i hemmet vilket i sin tur kan ha fått anhöriga att gå på knäna eller tom resulterat i ohälsa hos dem. För andra har flytten nog planerats eller så har den närstående ”hamnat där” av andras försorg. Hela skeendet får konsekvenser för både anhöriga och närstående på lite olika sätt. Att som närstående behöva bryta upp från en invand och trygg hemmiljö kan i många fall innebära en fullständig förlust av ett bekant sätt att leva samtidigt som banden till hemmet och vardagen men även till nära och kära i sin omgivning riskerar att förloras. De närståendes förändrade och ökade behov av hjälp- och stödinsatser kan också komma i konflikt med deras självbestämmande, integritet och behov av trygghet. För anhöriga är det inte alltid enkelt att tillmötesgå de närståendes önskemål och samtidigt ta hänsyn till egna behov och livssituation. Många anhöriga lever under denna period med motstridiga känslor som skuld, svek, maktlöshet, tomhet men också lättnad.

Sammanfattning av minnesanteckningar förda vid LBLN inom tema 2

Inför nätverksgruppernas initiala träff under det andra temat ”Anhöriga och genomförande av flytten” har nätverksledarna fått en samlad minnesanteckningssammanställning från de tre tidigare genomförda nätverksmötena kring det första temat ”Anhöriga och beslutsprocessen”. Dessutom erhöll nätverksledarna nya frågeförslag att samtala kring med fokus på Tema 2 ”Anhöriga och genomförande av flytten till SÄBO”. Successivt publiceras samtliga minnesanteckningssammanställningar på www.anhoriga.se under rubriken ”Lärande nätverk” och fliken ”Anhöriga och särskilt boende”.

Det framkommer att rekapitulering och genomläsning av det första minnesantecknings-sammanställningsdokumentet väcker upp svåra känslor ännu en gång, samtidigt som det blir tydligt för någon anhörig att *”man inte är ensam om sina svåra känslor och i att stå inför uppslitande situationer”*.

Inledningsvis görs i nätverken en tillbakablick på temat ”Anhöriga och beslutsprocessen” varvid man i någon grupp förtydligar skillnaden mellan ordinerad träning och vardagsträning som alla boende behöver. Om ordinerad träning av någon anledning inte genomförs framkommer att orsaken till detta behöver dokumenteras genom angivelse som tex *”brukaren vill inte”, ”tiden räcker inte till” eller ”brukaren är sjuk”*. Om träning upprepade gånger uteblivit menar man att situationen följs upp av sjukgymnast.

Vardagsträning på boendet diskuteras generellt och man konstaterar att dialogen med personalen är central. I individuella genomförandeplaner bör det framgå vad och hur man gör för att bibehålla funktioner så länge som möjligt. Men för anhöriga kan det upplevas problematiskt och oroande i situationer där de upptäcker att planerad och utlovad träning med den närstående inte kommer till stånd. Vardagsträningens genomförande i SÄBO uppfattas bli vara relaterad till

personalens arbetsbörda dvs om de hade tid eller inte. Man menar också att personal successivt påförs fler och andra arbetsuppgifter som tex brandskyddsuppgifter, larmansvar odyl som inte kompenseras i tid vilket i sin tur får konsekvenser som att vardagsträning lätt kommer i bakgrunden. För att stödja personalgruppen i prioritering av vardagsträning med varje enskild boende föreslås exempelvis införande av rutinen att vid morgonplaneringen, lyfta fram vardagsträningsmomentet samt dokumentera genomförandet i tex en personbunden ”loggbok” som görs lätt tillgänglig på den närståendes rum. Fördelen blir att anhöriga både kan följa när och vad som genomförs och att vardagsträning tydliggörs och systematiskt följs upp. Mot bakgrund av en sådan individuell dokumentation öppnar sig dessutom möjligheten för en kontinuerlig uppföljning av hur vardagsträning genomförs dagligen, vecko- eller månadsvis. Även kontaktpersoner föreslås inta en central position i detta sammanhang. Genom att inplanera möten med anhöriga eller via email var fjärde vecka eller efter överenskommelse informera anhöriga om vilken träning som förekommer och resultatet av denna. Man menar att allt som rör den närstående som tex mat, önsknings, träning och förändringar i sjukdomstillståndet ska dokumenteras och sparas, följas upp samt göras tillgänglig för anhöriga.

Olika former av samtal och möten

Vidare har i nätverksgrupperna diskussioner om olika samtalsformer som tex välkomstsamtal, inflyttningssamtal, uppstartsamtal, ankomstsamtal och avslutningssamtal fortsatt. Det framkommer önskemål från anhöriga att man förutom ovan nämnda samtal också vill ha uppföljande samtal för att kontinuerligt medverka i vården och omsorgen om den närstående. ”*Man måste ”landa” i sin situation efter en tid och behöva gå tillbaka och kolla. Bra om personal hade uppföljning med mig efter en tid då allt lugnat ner sig*”

Dessutom vill en del anhöriga tillsammans med personal ha möjlighet att ”reflektera över förändringar hos den närstående” samt ”göras delaktig i uppföljning av livsberättelsen”. I detta sammanhang framkommer att själva livsberättelsen inte ska betraktas som statisk utan måste ses som en levande berättelse till vilken anhöriga kontinuerligt bidrar med växande och varierande innehåll. I detta, för både anhöriga och närstående, nya sammanhang behöver personal vara medveten om att anhöriga inledningsvis kan vara ”lite sparsamma” med information eftersom de ännu inte lärt känna personalen på det särskilda boendet. De kan även ha behov av att skydda sitt eget och den närståendes privatliv. Anhöriga menar att det kan förändras allteftersom förtroende för personal byggs upp och de ser möjligheten att successivt tillföra mer innehåll till livsberättelsen under återkommande anhörigsamtal. Eftersom många anhöriga vanligen inbjuds till ”möte” med personal på boendet menar de att det vore önskvärt att i förväg få veta vad aktuellt möte/samtal ska fokusera och handla om. Exempelvis som ett brev/email innehållande ett skriftligt utformat syfte för respektive möte/samtal som är tänkt att genomföras tillsammans med dem. Vidare föreslås även en form av ”dagordning” dvs ett dokument där det ”i punktform lyfts fram vad man i stora drag ämnar att diskutera vid de olika samtal man som anhöriga inbjuds till”. Det framkommer också förslag på att det som diskuterats och samtalats om dokumenteras likt ett ”protokoll” eller ”minnesanteckning” vilket också delges de anhöriga. Det skulle underlätta att minnas vad man pratat om och eventuellt beslutat samt utgöra ett skriftligt stöd för anhöriga i samtal med övrig familj, släkt och vänner. Vidare skulle det underlätta för anhöriga att orientera sig i förhållande till alla nya människor med olika funktioner som de träffar samt besvara frågor som ”Vem sa vad?” och ”Vem har hand om vilket?”

För någon anhörig har delar i innehållet under ankomstsamtalet i samband med makens inflyttning till SÄBO etsat sig fast och upplevts mycket negativt.

”Kände mig tilltufsad”. Under detta samtal hade flera yrkeskategorier varit närvarande och i detta sammanhang hade information om vad som händer i samband med närståendes dödsfall känts övermäktig och resulterat i att hon missade all annan information under mötet. Det hade även inneburit att den fortsatta kontakten med boendets personal tagit längre tid att bygga upp. Det är alltså inte samtalets innehåll i sig, utan tidpunkten eller timingen för det man samtalar om som kritiserar.

I någon nätverksgrupp har man fokuserat vikten av familjen och olika familjemedlemmars situation och upplevelser i detta sammanhang. Anhöriga har erfarenhet av att vård- och omsorgspersonal vanligen inriktar stödjande insatser i förhållande till någon familjemedlem vanligen den närmast anhörige. Anhöriga menar att andra familjemedlemmar också kan uppleva situationen mer eller mindre svår och skulle behöva stödinsatser av personal som riktar sig även till dem.

Det framkommer att avslutningssamtal (jfr efterlevandesamtal som HSL-personal har ansvar för) borde genomföras, också i särskilda boenden, tillsammans med anhöriga när den närstående avlidit. Anhöriga står ofta med många olika frågor och behöver veta vad som händer efter dödsfallet. De anhörigas individuella situation, önskemål och behov av samtal kan i detta sammanhang se mycket olika ut. Samtal kan därför ha olika syften samt initieras av både ansvarig sjuksköterska, boendets personal och/eller kontaktman.

Innehållsmässigt kan samtal ha utvärderande syfte där anhöriga tillsammans med exempelvis kontaktmannen fokuserar frågor om vad som varit bra och mindre bra i den individuella omsorgen om den närstående. Det kan också vara samtal med syfte att erbjuda anhöriga möjligheten att tillsammans med sjuksköterska eller personal uttrycka och dela sina upplevelser av sorg och saknad. Samtal kan också ha syfte att klarlägga frågor och lyfta fram problem som uppkommit före och efter den närståendes död.

1: Om anhörigas situation när det formella beslutet om SÄBO hade fattats.

I nätverksgrupperna har anhöriga skilda erfarenheter av hur det formella beslutet om särskilt boende initierats. Det kan ske efter en lång period där den anhöriges ”*situation blev ohållbar och vården tog problemet på allvar*” eller ”*när han ramlat på växelvården hade situationen hemma aldrig hade fungerat*”.

När väl beslut är fattat beskriver anhöriga skilda erfarenheter som involverar motstridiga känslor.

- ”*Jag fick separationsångest. Det kändes så definitivt. Hade jag inte orkat ett tag till?*”

- ”*Det var en lättnad när det äntligen blev flytt. Men även om det var en lättnad så har aldrig vägen känts så lång som när vi åkte till boendet. Det är trots allt bara några hundra meter.*”

- ”*Det var enkelt och naturligt. Mamma var klar och redig och vill själv flytta. Trots att det inte var några problem har jag tänkt ibland att någon kanske tycker att jag som är ensam i ett stort hus hade kunnat ta hand om mamma*”.

- ”*När man lämnat sin make/maka så känner man en lättnad och man har stort förtroende att personalen klarar uppgiften*”.

- ”*Det var jobbigt att sitta och diskutera vad som inte fungerade hemma och att man skulle få honom att säga att han ville flytta till SÄBO*”.

- ”*Det var positivt, kändes skönt*”

- ”*Fick säga nej till första erbjudandet om boende då det låg långt utanför stan. Jag fick vänta ca 2-3 månader innan jag fick nästa erbjudande som låg i stan och passade mig och min närstående*”.

- ”*Det var jobbigt att bli ensam och det är fortfarande ensamt*”.

- ”*Det gick fort, det tog vara tre månader innan erbjudandet om lägenhet kom. Vi fick önskat boende direkt, bra*”.

2: Om hur det planeras för dem som fortfarande bor kvar hemma och väntar på SÄBO-placering inklusive deras anhöriga.

Ur minnesanteckningar framkommer att det för anhöriga är ”*mycket viktigt att dagvård fungerar under tiden familjen väntar på verkställighet samt att man ges lägesrapport om var man befinner sig i kön*”. Att veta och ha en viss kontroll för att kunna planera är central.

- ”*Boendets chef får från boendefördelningsgruppen en lista med namn på dem som ansökt och ringer i turordning för att erbjuda plats. Det kan vara de som ansökt och beviljats specifikt boende eller allmänt boende. Har man ansökt om allmänt boende och tackar nej till ett erbjudande om boende måste en ny ansökan göras. Om man däremot har beslut på specifikt boende kan man avböja boende utan att förlora sin plats i kön. Under detta inledande samtal erbjuds man att besöka boendet samt har möjlighet att träffa boendets chef eller annan personal. I vissa fall har aktuell kontaktperson tagit kontakt genom att göra hembesök för inflyttning på boendet. Vanligtvis går hela processen så fort att detta inte blir möjlig*”.

- ”*Alla har rätt att ansöka om ett speciellt boende. Däremot beviljas det endast om maka/make saknar möjlighet att besöka den närstående om boendet inte ligger i närheten av det egna hemmet. Det sociala nätverket kan även spela en roll i bedömningen*”

3: Om hur valet av SÄBO gick till.

Hur tillgång på och fördelning av SÄBO-plats genomförs ser naturligtvis lokalt väldigt olika ut. Anhöriga kan ha erfarenhet av att ha valt och önskat ett särskilt boende men vid tillfället erbjudits och måst flytta sin närstående till ett annat boende. Det kan resultera i att man som anhörig inte kan komma på regelbundna besök om det tex innebär långa resor. I detta sammanhang menar anhöriga att det är viktigt att få löfte om att den närstående kan flytta till ett önskat boende så fort plats uppstår.

- *”Vi hade fått beslut om ett specifikt boende. Blev erbjuden två andra boenden innan vi tackade ja”.*
- *”Min närstående bor på korttidsboende och väntar på SÄBO. Jag har länge trott att ansökan var klar men fick nyligen veta att ansökan lämnats in. Jag har önskat i första och andra hand.*
- *”Eftersom korttidsboendet skulle byggas om och de som var där skulle flyttas ut var det naturligt att vi fick det boende som öppnade en ny avdelning just då”.*

Några anhöriga upplever sig inte ha haft något val utan anvisats en plats utan möjlighet att hinna tänka efter. Vidare beskrivs en rädsla för att tacka nej till ett anvisat boende eftersom en ofta problematisk situation riskerar att dra ut på tiden än mer.

-” Om jag tackat nej så hade jag fått vänta och det fanns inte tid till det”

-”Fick en lista på det hans skulle ha med och det kändes som att ”utrusta” någon som skulle flytta hemifrån, det blev så konkret.”

-”Det blev att märka kläder och försöka tänka ut vad som skulle med eftersom jag ville att han skulle känna sig hemma när han kom till boendet”.

4: Om hur information till presumtiva anhöriga och närstående ges om möjligheten att undersöka olika boendialternativ för att kunna göra ett informerat val.

Det framkommer ur minnesanteckningar att den som ansöker om särskilt boende och den anhörige vanligtvis bjuds in att besöka boendet för att ta del av platsen, utemiljön, lägenheten och boendegruppen. Information om olika boenden ges av biståndshandläggare och i de flesta fall ger handläggaren även information om kommunens stöd för anhöriga. Vidare framkommer att skriftligt informationsmaterial behövs och sprids på vårdcentraler och träffpunkter.

Däremot kan det vara ett problem att denna typ av material riskerar att bli för

gammalt och behöva uppdateras. En lösning på detta problem kan vara att allt skriftligt material ges ett bäst före datum. Det skulle innebära att ”för gammalt” material kan bortsorteras för att ersättas med aktuell information.

- *”Vår kommun håller just nu på att ta fram en ny användarvänlig hemsida innehållande fotografier och information om alla boenden. För dem som har tillgång till dator och Internet finns möjlighet att ta del av socialstyrelsens öppna jämförelser även om informationen inte är så lättillgänglig”*
- *” I framtiden bör det finnas en för kommunen gemensam folder med information och hänvisning till personer för mer information. Denna folder tänker vi ska vara tillgänglig hos biståndshandläggare, på korttidsboende, hos anhörigkonsulenter och hemvårdspersonal eftersom de senare ofta träffar presumtiva brukare på ett tidigt stadie”.*
- *”Anhörigkonsulenter har möjligheter att vid befintliga träffar informera om vilka olika boenden som finns”*

5. Om personalens olika förutsättningar inom lokal äldreomsorg för att öka anhörigas valfrihet och delaktighet i flyttprocessen.

Det framkommer att flertalet äldreboenden har någon form av broschyr eller folder med information om platsen. Den delas ut i samband med att anhöriga och deras närstående har accepterat ett anvisat boende. I detta sammanhang önskar anhöriga att ett möte kommer till stånd mellan dem och personal (hemtjänstpersonal eller boendepersonal) med syfte att informera, planera och underlätta en kommande inflyttning. Även om det ska finnas en valfrihet vid val av boende menar någon chef att det i verkligheten inte är en självklarhet. Det kan förekomma lokala regler som tex att det endast vid speciella skäl ges möjlighet att välja ett önskat boende. I detta sammanhang diskuteras även

vikten av att information i samband med flytten går fram till alla parter. Det hade exempelvis hänt att *”en flyttbil står där”* utan att boendets personal är beredd att ta emot. För anhöriga kan en sådan situation upplevas som att inte känna sig välkommen men också påverka den fortsatta relationen med boendets personal på ett negativt sätt. För personal kan det å andra sidan upplevas överrumplande samt upplevas problematiskt att inte ha möjligheten att välkomna en ny boende och deras anhöriga på ett sätt man önskar. I detta sammanhang diskuterades också tidpunkten för inflyttning. Själva flytten till boendet genomförs vanligen under helger eftersom övriga familjen ofta kan vara behjälplig då. Däremot är bemanning på boenden generellt lägre vilket i sin tur kan göra det svårare för anhöriga att få information eller sina frågor besvarade. Det är något man menar att anhöriga behöver känna till. *”Det är naturligtvis helt ok att flytta in på en helg men det kan vara en fördel om någon anhörig kan stanna kvar till måndagen eller att flytten av saker genomförs men att den närstående anländer till boendet på en vardag.”*

6: Om hur kom det sig att det blev just detta boende.

Orsaker till att det blev ett särskilt boende varierar mycket och verkar hänga ihop med individuella önskemål, hur akut situationen utvecklats och tillgång på boendeplats.

- *”Min närstående ville till detta boende”*
- *”Trevlig miljö både inne och utanför, trädgård”*
- *”allt gick så snabbt så jag hann knappt med när plats erbjöds. Jag fick själv leta upp telefonnummer till boendet och ta kontakt för besök”*
- *”fick besked om platsen på vårdplaneringen och det var den plats han önskade”*

7. Om den första tiden efter separationen som följde i anslutning till flytten

För många anhöriga innebär det en period av lättnad när ansvaret för den närstående överlämnas till personalen. I detta sammanhang är det mest tillfredsställande att man som anhörig *"inte behöver vara orolig för att den närstående ska ramla eller inte få i sig nog med mat eftersom man vet att det finns personal hela dygnet etc."* Däremot är den här tiden för många anhöriga fortfarande svår att hantera, särskilt om man har behövt *"luras"* tex genom att säga *"Här ska du bo till du blir bättre"* när man samtidigt vet att det för den närstående är ett permanent boendearrangemang. Det framkommer också svårigheter för anhöriga att upptäcka att kommunikationen mellan korttidsboende och SÄBO har brister vilket skapar mycket oro hos anhöriga. Eftersom SÄBO är en form av kollektivt boende innebär det att man som anhörig också träffar flera nya människor som utgör den närståendes *"nya grannar"*. För en del anhöriga skulle det vara positivt om personal på boendet i ett tidigt skede ser till att man blir presenterad för varandra vilket skulle underlätta samvaro.

Situationen för vuxna barn kan också vara svår *"det är inte lätt att behöva bli förälder till sina föräldrar"* vilket de menar att personalen behöver ha förståelse för. Det framkommer förslag om olika insatser för att förbättra personalens förståelse för vuxna barns situation. Exempelvis att anordna träffar på kvällstid tillsammans med anhörigkonsulent som i sin tur kan bjud in personal och biståndshandläggare. Anordnas denna typ av träff redan under väntetiden kan gruppen i sig utgöra stöd så länge man själv behöver.

Första tiden kan för en del anhöriga innebära sömnsvårigheter och ensamhetskänslor och det kan kännas lönlöst att prata med andra människor om detta. Känslor av maktlöshet väcks och man ställer ideligen frågor till sig själv men tvingas anpassa sig och lära sig leva med situationen som den utvecklats. För vissa anhöriga kan det vara så att man behöver samtala med någon utomstående men steget till att söka en psykolog eller kurator är långt. I någon

grupp har man erfarenhet av att personer från frivilligorganisationer som tex Svenska kyrkan eller Röda korset erbjuder sig som samtalspartner med både anhöriga och närstående.

8. Om hur inflyttningen genomfördes och hur allt ordnade sig till slut

Även om den förändrade situationen på olika sätt upplevs svår och jobbig börjar en ny vardag att successivt att växa fram för både anhöriga och deras närstående.

”Vi började med att besöka stället med mamma för att hon skulle få se hur det såg ut. När det senare var dags, hjälptes vi syskon och andra släktingar att möblera och göra i ordning. När mamma sedan kom samlades vi och åt middag i lägenheten. Den första tiden turades vi om att besöka henne ofta, till en början varje dag. För mig är det fortfarande jobbigt varje gång jag hälsar på. Jag saknar henne. Vi har haft en nära relation och bott nära varandra hela livet. För mina andra syskon har det varit jobbigt att acceptera att mamma blivit gammal”.

”Min fru slutade göra saker. Hon slutade laga mat och slutade prata så till sist gick det inte längre. Det var nödvändigt att flytta men det var jobbigt och är fortfarande jobbigt eftersom hon inte pratar och kan uttrycka vad hon känner”

9. Om vad som skulle kunna ha underlättat för anhöriga och övriga familjen under den här tiden

Ur minnesanteckningarna framkommer att flytten till SÄBO genomförts när den närståendes hälsosituation försämrats betydligt. Anhöriga menar att det hade underlättat om både beslutet och flytten hade genomförts i ett tidigare skede.

”Det skulle i så falla vara att hon hade flyttat medan hon såg någorlunda bra och var helt klar i huvudet”. Å andra sidan menar personal att ansökan om särskilt boende i det läget troligtvis aldrig hade beviljats. För anhöriga är

information väsentlig och man vill kontinuerligt ”*veta vad som händer i boendet och vad ens närstående har gjort eller ska göra*” .

De anhöriga som i SÄBO kommit i kontakt med kontaktmän knutna till sin närstående diskuterar nyttan och möjligheter med denna arbetsfunktion. Det är väsentligt att kontaktmannen presenteras tydligt med både namn och bild, helst före eller i anslutning till inflyttningen. Tidigt aktiva kontaktmän kan spela en viktig roll och underlätta för anhöriga genom att före flytten göra hembesök för att bekanta sig, informera om boendet, svara på anhörigas frågor och funderingar samt för att lära känna den närstående och dennes särskilda behov. För anhöriga hade det underlättat om kontaktpersonen blivit utsedd i samband med att ”familjen” tackar ja till anvisad plats vid SÄBO och i ett tidigt skede knutit kontakt.

Vidare är det för anhöriga centralt att veta om den närståendes kontaktperson byts eller om en ny sjuksköterska/personal börjar på boendet. Information kan enkelt förmedlas till på anteckningsblock i lägenheten, som blogg eller via SMS.

10. Om att lära känna boendets personal

Att vara anhörig och göra besök på boendet kan innebära att man, särskilt i början, kan känna sig ledsen, vilsen och behöva tröst. Någon anhörig menar att personalen ger tröst och visar omtänksamhet. En annan har erfarenhet av att en del av personalen önskar en välkommen när man kommer och frågar hur det är, vilket känns bra. Någon annan menar att man som anhörig själv måste ta initiativ vilket går bra om personalen har ett inbjudande förhållningssätt. För anhöriga handlar detta om ständiga dialoger i vardagssituationen och att bli sedd. ”*Att bli mött med ett ”hej, hur är det med dig” betyder mycket.*” Vidare menar man att personalen ständigt behöver påminna sig om att deras arbetsplats är andra människors hem.

Det faktum att boendets personal även har administrativa arbetsuppgifter som ”*tex att dokumentera, planera, boka färdtjänst, frissa, fotvård, informera*

anhöriga och rapportera till andra yrkesgrupper ” kan innebära att de blir osynliga för de anhöriga i boendemiljön vilket i sin tur kan ge en känsla av att ”personalen sitter på kontoret och gömmer sig”. Anhöriga har en medvetenhet om personalens arbetssituation och låga bemanning. De upplever ibland maktlöshetskänslor när de ser hur personalen sliter men inte hinner med. ”Det händer ju nästan alltid saker som gör att personalen inte kan vara tillgänglig för alla boende och går jag härifrån nu, så kanske min man ligger på golvet snart”. Det kan tom vara så att närstående som lyssnar till diskussioner om låg bemanning reagerar med att säga ”Gör vad ni vill med mig” för att inte vara till besvär. Det kan även vara problematiskt att få en kontaktperson som det inte ”stämmer med”. Som anhörig kan det vara problematiskt att uttrycka sin önskan om att byta kontaktperson samtidigt som man vill undvika att andra uppfattar en som besvärlig. Ett förslag som diskuterades i en nätverksgrupp är att personal kontinuerligt skulle tillfråga anhöriga om de är nöjda samt upplever att kontaktmannskapet fungerar väl eller behöver förändras.

”det känns så gott i hjärtat att min fru alltid är så fräsch och fint klädd. Jag känner trygghet med personalen”.

11: Om generella för och nackdelar med SÄBO som boendearrangemang.

Ur minnesanteckningar framkommer olika synpunkter på både boendeform och det SÄBO man har erfarenhet av. I nätverken diskuteras både innehåll, boendemiljö, struktur och omvårdnadsinnehållets kvalitet. För anhöriga är den största fördelen den trygghet som personaltillgång dygnet runt ger, även om det också kan vara en falsk trygghet. I en grupp framkommer att genomförda tidsmätningar visar att faktisk tid hos enskilda boenden inom SÄBO ofta är mindre än vid hemtjänst i ordinärt boende och att boende med större vård- och tillsynsbehov ges detta på bekostnad av de som klarar sig bättre. Generellt känns det däremot tryggt att den närstående får bra omvårdnad av kunnig personal.

Någon anhörig som kunnat jämföra nuvarande boende med ett tidigare hade erfarenhet av att *”tillgången till personal är god trots att personalbemanningen är mindre och maken har mycket större möjligheter att röra sig friare på det SÄBO han bor på idag.”*

Vidare framkommer att särskilda boenden bör lokaliseras i bottenplan med färre boenden inom varje ”avdelning”. I nätverken diskuteras både för och nackdelar med boendegruppstorlek. I någon nätverksgrupp efterlyses *”mer kreativitet och större flexibilitet”* i boendet vilket innebär en utbudsökning inom ramen för det lokala boendet. Exempelvis föreslås ”stimulansrum” som kan erbjuda SPA med varma bad, bastu, ljusrum samt sinnesrum, frisersalong och fotvård.

Kostnaden för boendet lyfts fram som en nackdel eftersom anhöriga menar att de närstående får en betydligt högre hyra än de tidigare har haft. I en grupp kom man att diskutera ”laddade” ord i olika sammanhang och med vilket tonfall tilltal förs med de närstående på boendet. Anhöriga har negativ erfarenhet av att personal kan *”gulligulla”* den närstående genom att använda tilltal som *”lilla vän”*. Det är något som kan upplevas nedsättande och riskerar kränka den personliga integriteten. För anhöriga är också riktlinjerna angående låsning på boendet oroande. Man vill att boendet ska vara tryggt och säkert och skulle känna sig otrygga om det är vidöppet så vem som helst kan komma och gå utan viss kontroll. Ingången måste också vara konstruerad på ett sådant sätt att den närstående inte förirrar sig ut, försvinner eller kommer till skada på annat sätt.

Det bästa är:

- *”Rummet är bra och det är nära till matsalen. Bra personal”*
- *”Nya och fräscha lokaler”*
- *”Fint rum, nära till gemensamma utrymmen. Bra personal”.*
- *”En del personal är ”pärlor” och tar de boende helt rätt”*

”Den personal som utgörs av ”Pärlor” har fantasi, empati och tycker om gamla människor”

- *”Boendet är bra, är positivt, perfekt att bo på nedre botten och kunna gå ut”*
- *”Utemiljön är bra, toppen”*
- *”Personalen är rätt kunnig”*
- *”Att boendet inbjuder anhöriga till anhöriggrupp”*
- *”Omhändertagandet av min närstående är bra och jag känner mig trygg med det”*
- *”Min närstående är ”trygg” med nattpersonalen som ta sig tid med de boende som så önskar”*

Det sämsta är:

- *”Personaltätheten är för låg. Det medför att personalen får vara på för många avdelningar och kontinuiteten blir lidande”*
- *”Stället har lite högre personaltäthet men upplevelsen är att man sällan ser personalen och har svårt att hitta dem när man vill något”*
- *”Personal är mycket inne på kontoret för dokumentation, rapportering mm*
- *”Personalen ser inte till individen och det är inte för att man har för lite tid utan mer på okunskap”*
- *”Personal behöver mer kunskap för att se den boende och kunna rikta sina hjälpinsatser mer individuellt”*
- *”Personal tycks sakna baskunskaper om olika hjälpmedel tex hörapparater”*
- *”Kommunikation mellan personal fungerar dåligt. De har inte klart för sig vad som bestäms på vårdplaneringen”*
- *”Personal måste kunna motivera den boende att tex träna enligt rehab-program”*
- *”Vikarier har inte den kunskap om de boende som de ordinarie har”*

13. Om hur boendets personal skulle kunna utgöra ett individuellt stöd under den här perioden (i samband med inflyttningen)

Det framkommer att olika former av samtal tillsammans med personalen på tu man hand är viktigt i början för att så snabbt som möjligt skapa relationer med varandra. Ankomstsamtal kan av anhöriga upplevas påfrestande och jobbiga om det är för många personer närvarande utan att man som anhörig vet vad som kommer att dryftas vid mötet. Ett förslag från någon anhöriga är att kontaktmannen regelbundet ringer upp anhöriga för kortare samtal. Det kan utgöra en svårighet för boendets personal att utgöra stöd för anhöriga och deras närstående innan flytten genomförts. Man menar att anhörigkonsulenten har en viktig roll i att ta kontakt, *”finnas där och hjälpa till att förbereda inför flytten genom att svara på frågor och ge goda råd”*.